

12 Απριλίου 2016

Αναδρομική έκθεση Φώτη Κόντογλου, στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο (Κατερίνα Χουζούρη)

/ [Πεμπτούσια](#)

Μέχρι τις 8 Μαΐου, συνεχίζεται στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, η αναδρομική έκθεση «Φωτίου Κόντογλου Κυδωνιέως. Φαντασία και χειρ», η οποία τελεί υπό την αιγίδα της Προεδρίας της Δημοκρατίας.

Το Βυζαντινό Μουσείο τιμά τη μνήμη του Φώτη Κόντογλου, για τα 50 χρόνια από τον θάνατό του, παρουσιάζοντας όχι μόνον το ζωγραφικό του έργο, κοσμικό και θρησκευτικό, αλλά και φωτίζοντας, για πρώτη φορά, την προσωπικότητά του ως λογοτέχνη, κριτικού, ερευνητή των βυζαντινών χρωμάτων και συντηρητή.

*Αϊβαλιώτης καπετάνιος, 1955. Τέμπερα σε μουσαμά
επικολλημένο σε ξύλο. Μουσείο Νεοελληνικής Τέχνης Δήμου
Ρόδου.*

Η διάρθρωση της έκθεσης είναι χρονολογική. Ακολουθεί τον καλλιτέχνη από το Αϊβαλί, όπου γεννήθηκε, στο Παρίσι όπου μαθήτευσε, σε κάθε γωνιά της Ελλάδας, όπου ταξίδεψε, αλλά και στην Αθήνα, όπου έζησε μέχρι και το τέλος της ζωής του. Περιλαμβάνει 150 έργα και περισσότερα από 100 τεκμήρια (εκδόσεις, φωτογραφίες, χειρόγραφα, συμβόλαια, επιστολές) από τα Ιστορικά και Φωτογραφικά Αρχεία του Βυζαντινού Μουσείου και από αρχεία ιδιωτικών συλλογών.

Τα περισσότερα τεκμήρια, προέρχονται από το προσωπικό αρχείο του Φώτη Κόντογλου. Το αρχείο Φ. Κόντογλου δωρήθηκε το 2014, στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο από τους εγγονούς του καλλιτέχνη, Παναγιώτη και Φώτη Μαρτίνο, και αποτελεί πλέον διακριτό μέρος των Ιστορικών και Φωτογραφικών Αρχείων του ΒΧΜ. Από το πολύτιμο αυτό αρχείο εκτίθενται φωτογραφίες,

επιφυλλίδες του στον ημερήσιο τύπο της εποχής, χειρόγραφα αδημοσίευτων κειμένων του, σημαντικά τεκμήρια από την αλληλογραφία του, συμβόλαια που αφορούν δημόσιες εκκλησιαστικές και ιδιωτικές παραγγελίες αγιογραφικών συνόλων, σημειώσεις και προσωπικές μελέτες, σχετικές με θεολογικά και καλλιτεχνικά θέματα, δημοσιευμένα και αδημοσίευτα κείμενα αλλά και μελέτες άλλων συγγραφέων, για τον Φ. Κόντογλου.

Στο πλαίσιο της έκθεσης πραγματοποιούνται ξεναγήσεις στις 13, 20 και 27 Απριλίου στις 12:00, όπως επίσης και εκπαιδευτικά προγράμματα με θέμα «Γνωριμία με τον Φώτη Κόντογλου» για μαθητές 11 έως 15 ετών.

«Η πολυσήμαντη προσφορά του Φώτη Κόντογλου στη Νεοελληνική Ζωγραφική», γράφει ο Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Νίκος Ζίας,^[1] «θα μπορούσε να συνοψιστεί σε τρεις εκφάνσεις. Στο δημιουργικό ζωγραφικό του έργο, που βασιζότανε στη βυζαντινή τεχνική· στο αγιογραφικό του έργο, που ξανάφερνε την ορθόδοξη ζωγραφική στις εκκλησίες μας· στο διδακτικό, τέλος, έργο του είτε άμεσο, είτε κυρίως έμμεσο, που υπήρξε από τους ισχυρότερους μοχλούς της στροφής της πορείας της Νεοελληνικής Ζωγραφικής στην ανακάλυψη των ζωγραφικών, αλλά και ουσιαστικότερων πνευματικών αξιών της ελληνικής παράδοσης...

Το Μαρτύριο του αγίου Μάμαντα, 1932. Αντίγραφο μεταβυζαντινῆς (1560) τοιχογραφίας από τον νάρθηκα του Καθολικού της Μονῆς Βαρλαάμ Μετεώρων. Τέμπερα σε μουσαμά. Βυζαντινὸ καὶ Χριστιανικὸ Μουσεῖο, ΒΧΜ 22878.

Ο Κόντογλου ὅμως υπήρξε πρώτα ἀπ' ὅλα αγιογράφος. Ζωγράφος τῆς λειτουργικῆς τέχνης τῆς Ορθόδοξης Ἐκκλησίας, ζωγράφος που εἶχε συνείδηση τοῦ θεολογικοῦ χαρακτήρα τῆς Ζωγραφικῆς μέσα στο σχέδιο τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ σ' αὐτὸ το σημεῖο, νομίζω, θα πρέπει νὰ προσδιοριστῆ κυρίως ἡ προσφορά τοῦ Κόντογλου στὴν ἐκκλησιαστικὴ τέχνη: στὴν ἐπίγνωση τῆς μεγάλης διακονίας τῆς ζωγραφικῆς στὴ λατρευτικὴ καὶ λειτουργικὴ σύναξη τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησία.

Ο Φ. Κόντογλου πίστευε πως ἡ αγιογραφία δεν εἶναι πάρεργο ἢ ἔστω μιὰ κάποια παρενθετικὴ ἀπασχόληση, ἀλλὰ υψηλὴ ἀποστολὴ, ἱεραργία. Καὶ πίστευε ἀπόλυτα ὅτι ἡ Βυζαντινὴ Ζωγραφικὴ εἶναι ἡ μοναδικὴ ἔκφραση που ἀρμόζει στὸν υψηλὸ αὐτὸν στόχο. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἐπίγνωση εἶναι που τὸν ἔκανε ἱκανὸ καὶ ἀξίον νὰ

αλλάξει τον ξεστρατισμένο δρόμο της νεοελληνικής αιογραφίας και να τον στρέψει προς τις ζωνφόρες πηγές της Παράδοσης. Χωρίς ίσως να είναι ο πρώτος ή ο μόνος που αιογραφεί σε βυζαντινή τεχνοτροπία, είναι ο πρώτος που απόλυτα πιστεύει στην αξία της διά βίου, όχι κάποια στιγμή ή περίοδο επηρεασμένος από εξωτερικούς παράγοντες και μόδες».

Κατερίνα Χουζούρη

[1] Ζίας Ν., (1975), στον τόμο *Μνήμη Κόντογλου*, εκδοτικός οίκος Αστήρ, Αλ. και Ε. Παπαδημητρίου, Αθήνα